

FRA

EUROPEAN UNION AGENCY FOR FUNDAMENTAL RIGHTS

Zatrzymanie obywateli krajów trzecich w procedurach zawracania

Artykuł 6 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej gwarantuje prawo do wolności.

Podstawy do zatrzymania w celu wydalenia powinny być jasno określone i szczegółowo wymienione w przepisach krajowych.

Lista podstaw nie powinna wykraczać poza podstawy wymienione ujęte w art. 5. ust. 1 europejskiej konwencji praw człowieka.

Samego faktu bycia nieregularnym migrantem nie powinno się nigdy uznawać za wystarczającą podstawę zatrzymania.

Do zatrzymania można uciec się wyłącznie po sprawdzeniu, czy jest ono konieczne i proporcjonalne w indywidualnym przypadku.

Do zastosowania środka detencyjnego w procesie wydalenia można uciec się wyłącznie w sytuacji, gdy istnieje ryzyko, że osoba może zbiec lub w inny sposób poważnie zakłócić proces powrotu lub wydalenia, na przykład poprzez fałszowanie dowodów lub niszczenie dokumentów.

Przesłanki przeciwko zastosowaniu środka detencyjnego wobec de facto bezpaństwowców można wprowadzić do przepisów krajowych, jeśli wcześniejsze doświadczenia wykazały, że państwo, którego dane osoby są obywatelami, nie będzie współpracować przy stwierdzaniu obywatelstwa lub wydawaniu dokumentów podróży.

Należy uznać obecność osób, których nie można wydalić, i znaleźć dla nich pragmatyczne rozwiązania, unikając w ten sposób przypadków trwania w stanie zawieszenia prawnego.

Przykład dobrej praktyki

W niektórych państwach członkowskich przepisy krajowe stanowią, że przy podejmowaniu decyzji o zatrzymaniu należy uwzględnić indywidualne cechy charakterystyczne danej osoby, takie jak wiek, płeć i historia tortur. Pozwala to na zapewnienie ostrożnego podejścia do pozbawiania wolności szczególnie bezbronnych osób lub osób o szczególnych potrzebach.

Maksymalny okres zastosowania środka detencyjnego nie powinien przekroczyć sześciu miesięcy.

Przepisy krajowe powinny gwarantować ocenę specyficznych okoliczności w każdym przypadku, czyniąc bezprawnym systematyczne stosowanie maksymalnego okresu zatrzymania.

Jeśli krajowe przepisy dają możliwość zastosowania środka detencyjnego dłuższego niż sześć miesięcy, powinny one również ustanawiać zabezpieczenia w celu dopilnowania, by dłuższe zatrzymanie stosowano wyłącznie w niezwykle wyjątkowych przypadkach.

Opóźnienie w uzyskaniu niezbędnych dokumentów nie powinno uzasadniać przedłużenia zatrzymania, w przypadku gdy od początku jasne jest, że dane państwo trzecie nie będzie współpracować lub gdy brak jest racjonalnych przesłanek, że dokumenty zostaną wydane na czas. W takich przypadkach zatrzymanie nie służy już uzasadnionemu celowi ułatwienia przeprowadzenia procesu wydalenia.

Badania Agencji Praw Podstawowych

Agencja Praw Podstawowych przeanalizowała przepisy i praktyki w 27 państwach UE w zakresie pozbawiania wolności nieregularnych migrantów oczekujących na wydalenie w oparciu o stosowane międzynarodowe ramy prawne w zakresie praw człowieka.

Zachęcamy do zapoznania się z raportem: *Detention of third-country nationals in return procedures* (listopad 2010 r.)

Zalecenia zostały sformułowane w celu ułatwienia zapewnienia ochrony praw podstawowych przy wdrażaniu przepisów dotyczących zastosowania środka detencyjnego w ramach dyrektywy w sprawie norm i procedur stosowanych w odniesieniu do powrotów nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich. Przepisy te muszą zostać wprowadzone przez państwa członkowskie do końca 2010 r.

Należy umożliwić w praktyce wykonywanie prawa do odwołania się od środka zabezpieczającego polegającego na pozbawieniu wolności.

Podstawy zatrzymania i informacje o tym, jak wszcząć sądową procedurę odwoławczą od decyzji, należy dostarczyć zatrzymanemu w języku, który rozumie. Informacje te należy dostarczyć na piśmie i odczytać je z pomocą tłumacza ustnego, jeśli to konieczne.

Sądowe procedury odwoławcze należy uprościć i wyznaczyć dla nich racjonalne terminy. Sądy lub trybunały, które kontrolują zgodność z prawem środka zabezpieczającego polegającego na pozbawieniu wolności, należy wyposażać w niezbędne uprawnienia i zasoby.

Informacje na temat ubiegania się o azyl powinny być łatwo dostępne w ośrodkach zatrzymania.

Organizacje pozarządowe oraz organizacje oferujące doradztwo prawne powinny mieć dostęp do ośrodków zatrzymania.

Państwa członkowskie zachęca się do dialogu z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego i izbami adwokackimi w celu określenia rozwiązań w zakresie praktycznych barier napotykanych przez nielegalnych migrantów przy poszukiwaniu pomocy prawnej.

Sąd powinien przeprowadzać automatyczną kontrolę sądową, najlepiej nie rzadziej niż raz na miesiąc, w celu dopilnowania, by zatrzymanie było tak krótkie, jak to możliwe.

Przykład dobrej praktyki

Wiele państw członkowskich wymaga od sądu zatwierdzenia każdego środka zabezpieczającego polegającego na pozbawieniu wolności, zapewniając w ten sposób sądową kontrolę decyzji.

Przepisy krajowe powinny określać środek alternatywny dla zatrzymania.

Krajowe przepisy powinny zobowiązywać organy do sprawdzenia, w *każdym indywidualnym przypadku*, czy cele zabezpieczenia wydalenia można osiągnąć łżejszym środkiem przymusu.

Przepisy powinny wymagać dostarczenia podstaw w przypadku uznania zatrzymania za konieczne.

Przykład dobrej praktyki

W Belgii rodziny z dziećmi nie są umieszczane w ośrodkach zatrzymania, a w otwartych mieszkaniach z opiekunem, który analizuje z nimi ich sytuację imigrantów. Wskaźniki ucieczek pozostają stosunkowo niskie.

Przepisy krajowe powinny obejmować silną podstawę niezatrzymywania dzieci, w tym w sytuacji, gdy są ze swoimi rodzinami.

Dzieci nie powinny być pozbawiane wolności, jeśli nie można ich umieścić w ośrodkach, w których można zaspokoić ich specyficzne potrzeby.

Pod żadnym pozorem nie powinno się pozbawiać wolności dzieci odseparowanych od rodziców, jeśli nie można dopilnować, by zagwarantowano przetrzymywanie ich w odpowiednich ośrodkach z zakwaterowaniem oddzielnym od dorosłych.

Jeśli krajowe przepisy pozwalają na zasadzie wyjątku na pozbawienie wolności dzieci odseparowanych od rodziców, powinny one wymagać wyznaczenia przedstawiciela prawnego, niezwłocznie i nieodpłatnie, obok niezależnego opiekuna.

W wyjątkowych przypadkach, gdy zatrzymanie dziecka uzna się za konieczne, nie należy bezpodstawnie przedłużać takiego zatrzymania. Zabezpieczenia, które to gwarantują, obejmują niższy maksymalny okres zatrzymania lub częstsze kontrole sądowe.

Przepisy krajowe powinny wyraźnie określać, że nadrzędne znaczenie ma dobro dziecka. Jeśli na zasadzie wyjątku zatrzymano rodzica(ów) dziecka lub osobę sprawującą nad nim faktyczną opiekę, dziecko można pozbawić wolności wyłącznie dla jego dobra.

Przykład dobrej praktyki

Węgry, Włochy i Irlandia posiadają przepisy w swoim prawie krajowym, który wyraźnie zakazuje zatrzymywania dzieci w celu wydalenia.